

РОЗДІЛ 3

З ДОСВІДУ РОБОТИ ІНСТИТУТУ БІОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО НАД ФОРМУВАННЯМ МАСШТАБНИХ РЕСУРСІВ БІОГРАФІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

3.1. Досвід біобібліографічної діяльності Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

За обсягом матеріалів та за характером наукової розробки окремих проблем методика й організація бібліографічної діяльності — найбільший розділ бібліографознавства. З моменту заснування біобібліографічна діяльність в Україні була складовою бібліографічної та розвивалася в її межах і лише в останні десятиліття почала виділятися в окрему ділянку.

Біобібліографічна діяльність бібліотеки зводиться до двох основних процесів, які на практиці часто переплітаються й поєднуються між собою. Перший пов'язаний з підготовкою біобібліографічної інформації для її розповсюдження та використання, другий — з бібліографічним обслуговуванням, або доведенням біобібліографічної інформації до споживачів. Таким чином, біобібліографічна діяльність — галузь інформаційної діяльності із задоволення потреб користувачів у біобібліографічній інформації.

Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського протягом усього періоду її існування належало провідне місце в Україні в укладанні біобібліографічної продукції. За майже сторічний період її працівниками підготовлено та видано понад 200 біобібліографічних праць. Різноманітні структура й

тематика цих документів, не обійшли їх стороною обмеження і заборони, ідеологічні стереотипи, що тяжіли над українською наукою в радянський період.

В різні часи в бібліотеці працювали видатні українські бібліографи Дмитро Балика, Федір Максименко, Іван Бойко, Федір Сарана та ін., які зробили вагомий внесок у розвиток української біобібліографії.

Роки праці у Всенародній бібліотеці України (1923–1933 рр.) займають помітне місце у біобібліографічній діяльності Федора Пилиповича Максименка (1896–1983). Разом з іншими співробітниками виставочно-консультативного відділу бібліотеки (Д. А. Баликою, Б. І. Зданевичем, О. Є. Карпінською) він укладав для київських періодичних видань бібліографічні списки літератури про життя та діяльність видатних діячів української культури. Здебільшого вони виходили у журналі «Життя й революція». Так, під рубрикою «Що читати» було вміщено бібліографічний покажчик «М. Драгоманов: до 30-річчя з дня смерті» [17], куди ввійшли 33 назви, розташовані за розділами: література про М. Драгоманова, твори М. Драгоманова, етнографічні твори М. Драгоманова. Бібліографічний покажчик «Нова література про Т. Шевченка» [20] мав на меті подати тільки нові видання про Кобзаря, тому містить 43 назви. До покажчика «Іван Франко: до десятиріччя смерті» [22] включено переважно нову літературу, що вийшла після 1917 р. на території України, — 131 назва.

У 1932 р. побачила світ колективна бібліографічна праця «Матеріали до бібліографії М. О. Скрипника» [18], співавтором якої був Ф. П. Максименко. Це остання його робота, пов'язана із Всенародною бібліотекою України. У ВБУ була організована велика виставка, присвячена 60-річчю від дня народження М. О. Скрипника — громадського і політичного діяча, від 1927 р. до 1933 р. — наркома освіти України. На підставі матеріалів цієї виставки і зібраної бібліографічної картотеки було укладено покажчик у двох частинах, де зареєстровано 811 творів М. О. Скрипника і 240 публікацій про нього. Допоміжний апарат складають алфавітні покажчики назв, осіб і предметів як до першої, так і до другої частин покажчика.

Значний внесок у розвиток української біобібліографії 40–60-х років ХХ ст. зробив Іван Захарович Бойко (1908–1970). Він прокладав нові шляхи, розробляв нові нетрадиційні методи бібліографування літератури. Це насамперед стосувалося персональних бібліографічних покажчиків, присвячених українським письменникам як ХІХ, так і ХХ ст., де найяскравіше виявилася індивідуальність бібліографа. У повоєнний час виходять його основні бібліографічні праці про Т. Г. Шевченка, І. Я. Франка, П. Г. Тичину, О. Т. Гончара та ін.

У 1954 р. виходить анотований покажчик І. З. Бойка «Іван Франко. 1856–1916» [11], присвячений 100-річчю письменника. Мета видання — допомогти широкому колу читачів у вивченні творчої спадщини митця, його життєпису, громадської діяльності, зв'язків з літературами інших народів світу. Він складався з 9 розділів. 1-й розділ — «Галичина під гнітом Австро-Угорської імперії в др. пол. 19 ст. — на початку 20 ст.». У 2-му розділі — «Хронологічна канва життя і діяльності І. Я. Франка» — І. З. Бойко розкриває основні події творчої, суспільно-політичної діяльності письменника, його особистого життя. У 3-му розділі подаються видання творів І. Я. Франка за період 1941–1953 рр. Найбільший розділ покажчика 4-й — «Література про життя і діяльність І. Я. Франка» — має кілька підрозділів, в яких зібрані за той самий період біографічні матеріали та література про його творчість. У подальших розділах митця зображено у світовому контексті. Важливою частиною покажчика є допоміжний апарат: «Покажчик художніх творів І. Я. Франка», «Покажчик імен». Через два роки вийшло друге, доповнене і перероблене, видання цього покажчика [10], де були враховані критичні зауваження і побажання, висловлені в рецензіях на перше видання.

Високий професіоналізм і неабиякі організаторські здібності І. З. Бойка розкрилися при укладанні капітального 2-томного бібліографічного покажчика, присвяченого Т. Г. Шевченку [30]. Укладачі провели велетенську роботу з виявлення необхідних матеріалів про життя і творчість поета (від 1839 до 1959 рр.). Були вивчені покажчики українських і російських бібліографів (М. В. Гербеля, Г. М. Геннаді, В. І. Межова, М. Ф. Комарова, І. О. Левицького,

І. Я. Айзенштока, М. А. Плевака, М. Ф. Яшека та ін.), різні списки та огляди; опрацьовані бібліографічні посилання у всіх шевченкознавчих публікаціях. При укладанні покажчика були переглянуті каталоги багатьох великих бібліотек України та СРСР, фонди архівів, музеїв тощо. Це дозволило значно повніше подати літературу про Т. Г. Шевченка порівняно з відомими покажчиками М. Ф. Комарова, М. Ф. Яшека. У покажчик вміщено історико-літературні документи, монографії, статті зі збірників, періодичних видань, численні хронікальні матеріали. Укладачі склали велику картотеку з 30 тис. анованих карток. Автори не прагнули помістити до покажчика всі виявлені матеріали, а в процесі вивчення їх відібрати ті, що відбивали головні тенденції в шевченкознавстві, виключивши другорядні, компілятивні, випадкові. У покажчик не були включені публікації так званих «буржуазних націоналістів», які нібито всіляко «перекручували» роль і значення поета. У 2-томний покажчик всього було вміщено 12 тис. бібліографічних записів шевченкознавчої літератури. Для порівняння: покажчик М. Ф. Комарова «Т. Шевченко в литературе и искусстве» (Одеса, 1903) мав 1200 записів [15].

Серед праць І. З. Бойка, присвячених українським письменникам, варто відзначити персональний бібліографічний покажчик «Павло Тичина» [21]. Це перша ґрунтовна праця, де охоплено твори видатного українського поета та їх переклади від 1918 до 1950 р., а література про нього представлена за 40–50-ті роки ХХ ст. Успішному бібліографічному пошуку сприяє детально розроблений науково-допоміжний апарат: алфавітний покажчик поезій; покажчик творів, перекладених поетом з мов народів СРСР та іноземних мов; покажчик публіцистичних та критичних праць П. Тичини; покажчик окремих видань творів; іменний покажчик.

Необхідно відзначити діяльність у галузі створення персональних покажчиків Федора Сарани (1921–1995). Крім творчості Т. Г. Шевченка, велику увагу вченого привертала діяльність таких українських письменників, як А. Ю. Тесленко, Ю. І. Яновський. У 1956 р. Ф. Сарана опублікував найповніший узагальнюючий бібліографічний покажчик про Архипа Тесленка [5]. У ньому в хронологічній послідовності подані всі твори письменника від 1906 до 1955 р. Покажчик має 4

розділи: «Твори А. Тесленка», «Переклади творів А. Тесленка на інші мови», «Література про А. Тесленка», «А. Тесленко в художній літературі». Незважаючи на те, що робота Сарани була надрукована майже 60 років тому, більш повної і ґрунтовної бібліографії А. Ю. Тесленка після нього ще не створено.

Особливе місце в біобібліографічній діяльності дослідника займає посібник про життя і творчість Юрія Яновського. У 1959 р. бібліограф склав покажчик, який було надруковано у п'ятитомнику творів Ю. І. Яновського [6]. Покажчик складається з 4 розділів. У першому подано список творів письменника в хронологічній послідовності з 1924 по 1957 р. (велику кількість перекладів творів Ю. І. Яновського, крім російських, сюди не включено). У другому розділі виокремлено «Публіцистику» Ю. І. Яновського за 1929–1955 рр. У третьому розділі представлено «Літературу про Яновського». Четвертий знайомить із виданнями його п'єс та постановками їх на театральній сцені. Покажчик не претендує на вичерпну повноту.

Цікава і ґрунтовна бібліографічна праця Ф. К. Сарани присвячена Леоніду Первомайському [4]. Матеріал розташований за схемою: «Твори Л. Первомайського» (за хронологією, з поданням інформації про наклад), «Твори Л. Первомайського російською мовою», «Твори Л. Первомайського в перекладах на інші мови», «Л. Первомайський-перекладач», «Література про Л. Первомайського».

Крім персональних покажчиків українських письменників і поетів, Ф. К. Сарана склав бібліографічний покажчик про М. І. Ясинського [27] — відомого українського бібліографа, одного із зачинателів бібліографічної справи і науки в УРСР. У покажчику в хронологічній послідовності подані праці М. І. Ясинського.

Провідне місце в системі бібліографічних посібників, опублікованих Центральною науковою бібліотекою (ЦНБ) АН УРСР, належить біобібліографічним покажчикам, присвяченим діячам української радянської науки. Ще у 1956 р. Президія АН УРСР прийняла постанову про видання бібліографічної серії «Вчені Української РСР». У 60–70-х рр. було видано більше двох десятків біобібліографічних покажчиків цієї серії. Майже всі вони були підготовлені за безпосеред-

ньої участі чи під редакцією наукових працівників відповідних інститутів АН УРСР [9].

Серія «Біобібліографія учених Української РСР», заснована у 1968 р., являє собою біобібліографічні покажчики, присвячені ученим, дійсним членам (академікам) АН УРСР. Матеріали видавалися, як правило, до їхніх ювілейних дат, починаючи із шістдесятиріччя від дня народження, а також з метою увіковічення пам'яті учених. Коло осіб, до ювілеїв яких випускалися покажчики, визначалося Президією АН УРСР [23].

У цій серії віддзеркалено весь комплекс наукових праць вчених, представлено біографічні відомості, літературу про життя та діяльність. В цілому серія є джерелом інформації для науковців і фахівців у відповідних галузях науки та виробництва. Вона висвітлює внесок учених АН УРСР у розвиток вітчизняної та світової науки.

Окрім укладання та публікації біобібліографічних праць, ЦНБ АН УРСР також була науково-методичним центром з організації цього типу видань для бібліотек та установ системи АН УРСР. У методичних рекомендаціях, підготовлених бібліотекою [2; 3], регламентувалися структура, редакційно-технічне оформлення та поліграфічне виконання випусків серії, розглядалися особливості бібліографічних описів, наводилися різноманітні приклади бібліографування різних видів документів.

В рекомендаціях враховувалися вимоги державних стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи до структури даного виду видань та термінології, яка в них використовувалася, до складання та оформлення бібліографічного опису залежно від виду документів — об'єктів опису тощо.

Серія «Біобібліографія учених Української РСР» доволі популярна в Україні. Про це свідчить те, що і досі, вже майже п'ятдесят років від започаткування, виходять випуски, присвячені видатним ученим України, у серії «Біобібліографія учених України».

Якісно новим періодом в біобібліографічній діяльності НБУВ стало прийняття 17 лютого 1993 р. Президією АН України рішення про відновлення досліджень біографій визначних діячів науки, культури, суспільного життя України на базі ЦНБ імені В. І. Вернадського АН України як науко-

вої установи, в якій зосереджено найбільші в Україні масиви біографічної інформації. Рішенням Вченої ради в структурі ЦНБ АН України було створено спочатку відділ біографічних досліджень, а з квітня 1994 р. — Інститут біографічних досліджень (ІБД) [16].

ІБД є науково-дослідною інституцією, національним центром біобібліографічних досліджень. Від заснування Інституту його основним завданням була підготовка матеріалів до Українського біографічного словника (УБС), який за своєю формою є універсальним біобібліографічним словником. З багатьох причин сьогодні Україна не має загальних біографічних та біобібліографічних словників. Питання укладання загальнонаціонального біобібліографічного видання є давно назрілою проблемою, пов'язаною з процесом державницького відродження української нації та утвердженням українства на світових теренах.

Враховуючи накопичений бібліотекою досвід з укладання біобібліографічної продукції та величезні масиви біографічної інформації у її фондах, для їх опрацювання від самого початку формування концептуальних основ створення УБС передбачалось широке використання сучасних інформаційних технологій. Відповідно до цього була створена «Концепція програмно-комп'ютерного забезпечення підготовки та видання УБС» [14], у якій викладено мету, завдання та методологічні засади планованих розробок, а також наведено перелік основних етапів виконання проекту та потрібних для цього технічних засобів.

В Інституті була розроблена структура та утворена робоча БД «Алфавітний словник УБС» [1]. До цієї БД вносилися інформація про осіб, статті про яких повинні були увійти до УБС, подавався бібліографічний матеріал, плани ілюстрування біографічних статей та визначення їх обсягів. Підготовка словникової частини на основі БД була першим етапом створення УБС.

Розроблені Інститутом принципи добору осіб до БД УБС, зважаючи на її універсальне значення, зорієнтовані на забезпечення введення до неї відомостей про якомога більшу кількість імен, пов'язаних з подіями багатовікової історії України, розвитком української науки і культури, суспільно-

політичними, релігійними і національними рухами в Україні, з українською діаспорою у світі, а також із дослідженням та пропагандою вітчизняної історії та культури у зарубіжних країнах. При цьому кількість осіб в БД УБС не обмежується. Теоретично будь-яка з персоналій цієї БД може увійти до певного довідника чи покажчика, побудованого за хронологічним, тематичним чи територіальним принципом, або стати об'єктом дослідницької уваги.

Робота із наповнення БД проводилася співробітниками Інституту протягом трьох років паралельно у друкованому й електронному варіантах. Це було пов'язано з недостатньою кількістю комп'ютерної техніки в Інституті й проблемами опрацювання деяких джерел. Загальнодоступні джерела (енциклопедії та довідники) вивчалися з метою пошуку, виявлення біографічних даних про осіб та занесення цієї інформації безпосередньо в Інституті до БД. Біографічні відомості із джерел, які оброблялися поза межами Інституту, надавалися на паперових картках встановленого зразка, які з часом також заносилися до БД.

На жаль, запропонована структура не була позбавлена недоліків і прорахунків, була досить обмеженою, не враховувала вимоги стандартів до інформації цього типу. Методичні матеріали не надавали пояснень, як поступати кореспонденту у складних випадках, коли наявні дані не відповідали структурі БД. Найхарактерніші помилки були в рубриках «Прізвище», «Друге прізвище», «Ім'я, по батькові» та «Псевдонім» (наприклад, у випадках, коли особа відома за псевдонімом або особистим ім'ям). У запропонованій структурі не була відпрацьована технологія представлення цих осіб у сортованих списках. Багато помилок було при поданні дат життя, особливо при переході зі старого на новий стиль. Також були незручно працювати з бібліографією: в кожному картку необхідно було вносити бібліографічний опис джерел біографічної інформації. Ці дані подавалися з помилками й не забезпечували точності. Через обмеження довжини полів вводилися незрозумілі аббревіатури та скорочення слів.

Всі ці недоліки вплинули на якість зібраного матеріалу. Представлені співробітниками дані, з різних причин, мали багато помилок, не проводилася уніфікація певної ін-

формації, програмне забезпечення було не досконале. Все це призвело до накопичення масиву записів, які потребували поєднання, уточнення, редагування, усунення дублів тощо. Продовжувати роботу в такому форматі не було сенсу. Було прийнято рішення про тимчасове припинення введення інформації до БД, проведено дослідження з організації комп'ютерних БД, розроблено нову структуру та програмне забезпечення. Паралельно проводилася практична робота з об'єднання записів, усунення дублів, підготовці методичних матеріалів для опрацювання джерел та введення біографічної інформації у відповідні поля БД.

На кінець ХХ ст. в Інституті була побудована модель системи пошуку, опрацювання та збереження біографічного матеріалу, створені нові комп'ютерні БД [33], переконвертовано масив біографічної інформації зі старої системи в нову, відредаговано та уніфіковано матеріал на літери А і Б, налагоджено введення нової біографічної інформації з друкованих джерел.

Запропонована структура являла собою дві інтегровані БД: біографічну «Персоналії» та бібліографічну «Джерела української біографістики». Перша мала вдосконалену будову з урахуванням всіх помилок, які зустрічалися в попередній. При формуванні структури обох БД були використані вимоги міжнародних стандартів обміну бібліографічними даними на машиночитаних носіях (міжнародні комунікативні формати UNIMARC та UNIMARC/Authorities).

Особливу роль у дослідженнях ІБД відіграє проблема джерел. Орієнтація на включення до БД «Персоналії» великої кількості маловідомих імен вимагала використання величезної джерельної бази. Приступаючи до роботи над БД «Персоналії», вкрай необхідно було виявити черговість освоєння комплексу джерел та скласти переліки найбільш важливих з них. Для цих потреб в Інституті була започаткована бібліографічна комп'ютерна БД «Джерела біографічної інформації». Мета її створення — збір, обробка, систематизація бібліографічної інформації про джерела (бібліографічний опис, анотація, шифр зберігання, допоміжні пошукові терміни), де подаються біографічні та інші відомості про діячів, які увійдуть до БД «Персоналії». Співробітниками Інституту виконується

робота з пошуку, збирання та упорядкування бібліографічної інформації про словники, енциклопедії, персональні бібліографічні покажчики, іконографічні видання, фахові джерела із загальної історії, історії науки і техніки та інших джерел.

У БД «Персоналії» налагоджено зв'язок з БД «Джерела», що дозволяє оперативно отримувати інформацію про місцезнаходження даних (в якому джерелі, томі/номері/випуску, на якій сторінці розміщено ті чи інші відомості). Це дає можливість уточнювати біографічні дані (прізвища, імена, псевдоніми; роки життя; інші фактографічні дані), з'ясувати, звідки вони отримані.

Запропонована модель дає можливість поєднувати біографічну і бібліографічну інформацію про особу, постійно поповнювати її, накопичувати, уточнювати, зберігати, що, в свою чергу, дозволяє систематизувати зібраний матеріал та на його основі проводити біографічні дослідження й укладати різні види бібліографічних та біобібліографічних публікацій.

Проведені заходи одразу дали результати: на матеріалах бібліографічної БД «Джерела української біографістики» підготовлено й опубліковано ановані бібліографічні покажчики, що мають однойменну назву серії (вип. 1, 2, 3) [12; 13; 34]. Ці видання мають на меті поінформувати дослідників, науковців, аматорів та широкий загал про існуючі у фондах НБУВ публікації, що містять біобібліографічні матеріали про діячів із різних сфер життя та діяльності (науки, літератури, культури, освіти, суспільно-політичного та національно-визвольного руху), пов'язаних з Україною.

БД «Персоналії» стала підґрунтям для укладання двох видань — «Реєстр імен на літери А, Б» [26] та «Матеріали до УБС: короткі біографічні довідки» [19]. Але головним досягненням стало утворення потужного електронного біобібліографічного ресурсу.

В Інституті біографічних досліджень від самого початку, попри досить традиційну постановку основного завдання (створення біографічного багатотомника), були зроблені принципово важливі кроки, які відкрили перед ним довготривалі перспективи розвитку електронної бази даних УБС, яка за первісним задумом мала слугувати підготовці книжкового словника на всіх етапах роботи над ним. Із розвитком

програмних можливостей ідея електронного словника вийшла за ці вузькі рамки. Нині ІБД володіє електронною базою імен визначних співвітчизників та бібліографії праць про них, придатною для розгортання і перетворення на сучасний масштабний електронний інтегрований біографічний інформаційний ресурс — біографічний архів [24].

«Український національний біографічний архів» (УНБА) — це поєднання довідкового ресурсу історико-біографічної інформації, спеціалізованої електронної бібліотеки наукових праць, біографічних публікацій та документів, іконографічної бази [25].

Підготовка УНБА вимагає консолідації зусиль представників різних установ — бібліотек, науково-дослідних установ, краєзнавчих товариств та інших громадських організацій, навчальних закладів, створення великого авторського колективу. Завданнями Інституту з підготовки УНБА є організація та координація роботи із цими установами; забезпечення системних дослідів зі встановлення імен діячів України для включення їх до БД «Персоналії», виявлення, систематизації та фіксування джерел біографічної інформації у БД «Джерела української біографістики»; пошук та наповнення БД «Персоналії» допоміжною (фактографічною) інформацією — повнотекстовою, іконографічною, мультимедійною та ін.; проведення біографічних досліджень та розробка окремих біографій.

Постійне наповнення БД «Персоналії» інформацією про нових осіб є одним із основних напрямів роботи ІБД. До БД включаються персони кількох принципово різних рівнів: від загальновідомих постатей до порівняно маловідомих і невідомих діячів освіти, науки, культури, суспільного, релігійного, економічного життя, які репрезентують різні регіони України та діаспору.

В ІБД НБУВ паралельно зі створенням електронного національного біобібліографічного ресурсу, його співробітниками укладено низку традиційних персональних бібліографічних покажчиків, а саме: «Віталій Сергійович Чишко» [7], присвячений першому директору ІБД, доктору історичних наук (1997), професору; «Світлана Миколаївна Ляшко» [28] — провідний науковий співробітник ІБД, кандидат історичних

наук; «Таїсія Іванівна Ківшар» [31] — доктор історичних наук, професор. Українську біобібліографію збагатили персональні посібники: «Степан Онисимович Сірополко (1872–1959)» [29], у якому наведено дані про життєвий і творчий шлях громадського та політичного діяча, педагога, книгознавця, бібліотекознавця, бібліографа, журналіста та редактора С. О. Сірополка; «Український історик Сергій Заремба» [32], де висвітлено життєвий і творчий шлях історика, краєзнавця, пам'яткознавця, доктора історичних наук Сергія Захаровича Заремби; «Володимир Григорович Рутківський: „Яке то не ймовірне щастя — бути просто людиною!“», присвячений дитячому письменнику В. Г. Рутківському [8].

Отже, НБУВ протягом свого існування завжди була на передових позиціях в Україні з підготовки та поширення біобібліографічної інформації. Окрім укладання персональних покажчиків, вона була науково-методичним центром з організації цього типу бібліографічних посібників для установ системи Академії наук України. Підготовлені бібліотекою методичні рекомендації регламентували структуру, редакційно-технічне оформлення та поліграфічне виконання випусків серії «Біобібліографія учених Української РСР». Співробітники НБУВ Федір Максименко, Іван Бойко, Федір Сарана торували нові шляхи в біобібліографії, розробляли нетрадиційні методи бібліографування літератури, складання допоміжного довідкового апарату тощо. Це насамперед стосувалося персональних бібліографічних покажчиків.

Нові суспільно-історичні реалії, у яких опинилася в останні роки українська держава, з особливою гостротою показали необхідність достовірного, глибокого вивчення й усвідомлення національної історії і культури. На створення правдивої і різнобічної картини життя і творчості вітчизняних діячів спрямована біобібліографічна діяльність ІБД НБУВ. При формуванні електронного біобібліографічного ресурсу «Український національний біографічний архів» фахівці Інституту спираються на світовий і вітчизняний досвід, удосконалюють процеси біобібліографічної діяльності, запроваджують нові технологічні рішення та новітні засоби їх реалізації. Все це ґрунтується на здобутих бібліотекою досвіді, практичних і теоретичних результатах.

Сучасний процес інформаційно-технологічного забезпечення біобібліографічної діяльності поєднує у собі чотири складові, які характеризують її у різних аспектах і потребують відповідного кадрового забезпечення:

- історико-біографічні дослідження — як галузь історичної науки, оскільки охоплюють не лише власне біографію особистості, як окремий вид наукової та художньої творчості, а й усю сукупність біографічних джерел, біографічних досліджень;
- бібліографічна складова — методика бібліографування, технологія складання біобібліографічної продукції та довідкового апарату до неї;
- комп'ютерна складова — програмно-технологічне та технічне забезпечення, створення біобібліографічного інформаційного ресурсу (бібліографічних та фактографічних БД), автоматизована підготовка біобібліографічної продукції;
- науково-організаційна складова — управління загальним процесом з урахуванням здобутків бібліотекознавчого й інформаційно-технологічного розв'язання проблем, прийняття фінансово-економічних і організаційних рішень.

Українська біобібліографічна діяльність дедалі більше перетворюється зі справи окремих аматорів на загальнонавчальний напрям наукових досліджень, а постановка питання про створення УНБА і перші реальні кроки до досягнення цієї мети свідчать, що такі дослідження стають загальнонаціональними за своїм масштабом і значенням.

1. *Алфавітний словник Українського біографічного словника* [Текст] // Укр. біографістика. — Київ : БМТ, 1996. — С. 45–49.
2. *Биобиблиографические указатели* [Текст] / сост.: Ю. В. Альберт, Н. Н. Деркач, Н. Г. Дмитренко ; отв. ред. Л. В. Беляева. — Київ : ЦНБ АН УРСР, 1981. — 49 с.
3. *Биобиблиографические указатели* [Текст] : рекомендации по сост. и оформлению / сост. Ю. В. Альберт, В. С. Кабкова ; отв. ред. И. Г. Шовкопляс. — 2-е изд., перераб. и доп. — Киев : Наук. думка, 1988. — 60 с.
4. *Бібліографія* [Текст] / уклад. Ф. Сарана // Первомайский Л. Твори : в 3 т. — Київ, 1959. — Т. 3. — С. 489–502.
5. *Бібліографія* [Текст] / уклад. Ф. Сарана // Тесленко А. Твори. — Київ, 1956. — С. 525–539.

6. *Бібліографія* [Текст] / уклад. Ф. Сарана // Яновський Ю. Твори : в 5 т. – Київ, 1959. – Т. 5. – С. 357–417.
7. *Віталій Сергійович Чишко* [Текст] : біобібліогр. до 50-річчя / упоряд.: М. І. Гончаренко, О. М. Яценко ; авт. вступ. ст. В. М. Даниленко ; відп. ред. В. О. Горбик ; НАН України, НБУВ, Ін-т біогр. досліджень. – Київ : Наук. думка, 2001. – 68 с. : портр. – (Біобліогр. вчених України / НАН України).
8. *Володимир Григорович Рутківський* : «Яке то неймовірне щастя — бути просто людиною!» [Текст] : біобібліогр. нарис / авт. вступ. ст. Н. П. Марченко ; бібліогр.-уклад. Н. О. Гажаман ; Держ. заклад «Нац. б-ка України для дітей». – Київ : [б. в.], 2009. – 78 с. : 1 портр. – (Дитячі письменники України). – Назва обкл. : Рутківський Володимир Григорович.
9. *История Центральной научной библиотеки им. В. И. Вернадского Академии наук Украинской ССР* [Текст]. – Киев : Наук. думка, 1979. – 226 с.
10. *Іван Франко* [Текст] : бібліогр. покажч. / АН УРСР, Держ. публ. б-ка ; уклад. І. З. Бойко. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ, 1956. – 288 с.
11. *Іван Франко. 1856–1916* [Текст] : бібліогр. покажч. / АН УРСР, Держ. публ. б-ка ; уклад. І. З. Бойко. – Київ, 1954. – 202 с.
12. *Книжкові джерела української біографістики у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* [Текст] : матеріали до бібліографії (середина ХІХ – ХХ ст.). – Київ, 2004. – Вип. 1. – 364 с.
13. *Книжкові джерела української біографістики у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* [Текст] : матеріали до бібліографії (2001–2003 рр.). – Київ, 2006. – Вип. 2. – 202 с.
14. *Концепція програмно-комп'ютерного забезпечення підготовки та видання Українського біографічного словника* [Текст] / С. М. Брайчевський, В. В. Кислов, В. С. Чишко, В. О. Шостак, О. М. Яценко ; ЦНБ ім. В. І. Вернадського НАН України, Ін-т біографічних досліджень. – Київ, 1994. – Машинопис.
15. *Королевич Н. Ф. Українські бібліографи ХХ століття* [Текст] : навч. посібн. для ін-тів культури України / Н. Ф. Королевич. – Київ : Кн. палата України, 1998. – С. 201–204.
16. *Куриленко Т. Інститут біографічних досліджень: напрями діяльності* [Текст] / Т. Куриленко, С. Ляшко // Бібл. вісник. – 1998. – № 5. – С. 53–58.
17. *Максименко Ф. М. Драгоманов: до 30-річчя з дня смерті* [Текст] / Ф. Максименко // Життя й революція. – 1925. – № 6–7. – С. 135–136.
18. *Матеріали до бібліографії М. О. Скрипника* [Текст] / уклад.: Н. Козель, Ф. Максименко [та ін.]. – Харків ; Київ : Рух, 1932. – 104 с.
19. *Матеріали до Українського біографічного словника* [Текст] : короткі біогр. довідки. Вип. 1 : А / НАН України, НБУВ. – Київ, 2006. – 259 с.
20. *Нова література про Т. Г. Шевченка* [Текст] / уклад.: Д. А. Балика, Б. І. Зданевич, Ф. Максименко [та ін.] ; Всенар. б-ка України при ВУАН // Життя й революція. – 1926. – № 1. – С. 115–117.
21. *Павло Тичина* [Текст] : бібліогр. покажч. / АН УРСР, Держ. публ. б-ка ; уклад. І. З. Бойко. – Київ, 1951. – 139 с.

22. *Показчик літератури про І. Франка [Текст] : бібліографія / уклад.: Д. А. Балака, Б. І. Зданевич, Ф. Максименко [та ін.] ; Всенар. б-ка України при ВУАН // Життя й революція. – 1926. – № 5. – С. 124–127.*
23. *Положение Президии АН УССР «Об издании работ в серии „Биобиблиография ученых Украинской ССР”» от 09.07.1986 № 276 // Арх. Президії НАН України. – Ф. 251-р, оп. 7, од. зб. 4 (діловодна).*
24. *Попик В. І. Пріоритети розвитку сучасної української біографістики: вчора, сьогодні, завтра [Текст] // Наук. пр. НБУВ. – Київ, 2005. – Вип. 14. – С. 724.*
25. *Попик В. І. Ресурси довідкової біографічної інформації [Текст] : історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : монографія / Володимир Попик ; НАН України, НБУВ. – Київ, 2013. – С. 385–386.*
26. *Реєстр імен Українського біографічного словника: літери А – Б [Текст] / авт. кол. : В. І. Попик (керівник) [та ін.] ; редкол. : В. І. Попик (відп. ред.) [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т біогр. досліджень. – Київ, 2008. – V, 158 с. – (Серія «Реєстр Укр. біогр. словника. Робочі зошити» ; вип. 1).*
27. *Сарана Ф. К. Список праць М. Ясинського: додаток до статті І. І. Корнейчика [Текст] / Ф. К. Сарана // Бібліотекознавство та бібліогр. – 1971. – № 11. – С. 155–157.*
28. *Світлана Миколаївна Ляшко [Текст] : біобібліогр.: до 60-річчя з дня народж. / упоряд. О. М. Яценко ; авт. вступ. ст. Т. І. Ківшар ; Запоріж. упр. культури і туризму обл. держ. адмін., Запоріж. ОУНБ ім. О. М. Горького, Запоріж. обл. краєзнавчий музей. – Запоріжжя : Дике поле, 2007. – 53 с.*
29. *Степан Онисимович Сірополко (1872–1959) [Текст] : біобібліогр. показч. / уклад. Т. І. Ківшар ; бібліогр. ред. : М. О. Кривенко, О. М. Яценко ; наук. ред. В. І. Попик ; НАН України, НБУВ, Ін-т біогр. досліджень. – Київ : [б. в.], 2012. – 197 с. : портр.*
30. *Т. Г. Шевченко [Текст] : бібліогр. літ. про життя і творчість (1839–1959) : у 2 т. / уклад.: І. З. Бойко, М. В. Булавицька [та ін.]. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1963. – Т. 1–2.*
31. *Таїсія Іванівна Ківшар (до 40-річчя науково-педагогічної діяльності) [Текст] : біобібліогр. показч. / [упоряд.: Л. І. Самчук, А. В. Січка, Н. І. Моїсеєнко ; редкол.: В. І. Попик (голова) та ін. ; вступ. ст.: Т. В. Новальська, С. М. Ляшко]. – Київ : [б. в.], 2013. – 100, [3] с. – (Майстри бібліотечної справи України ; вип. 2).*
32. *Український історик Сергій Заремба [Текст] : док. та матеріали до бібліогр. / упоряд., авт. життєопису та уклад. бібліогр. Т. І. Ківшар. – Київ : Жнець, 2007. – 204 с. : фотогр.*
33. *Яценко О. М. Система інформаційного забезпечення біобібліографічної діяльності в НБУВ [Текст] / О. М. Яценко // Вісник Кн. палати. – 1999. – № 10. – С. 23–27.*
34. *Яценко О. М. Українські персональні бібліографічні показчики (1856–2013) [Текст] / О. М. Яценко, Н. І. Любовець ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2015. – 470 с.*